

УДК[338.45:621]:005.591.6

Разинькова М. Ю., аспирант кафедры менеджменту,
Харківський Національний Університет ім. С. Кузнеця
Разинькова М.Ю., аспирант кафедры менеджмента,
Харьковский Национальный Экономический Университет им. С.Кузнеця
Razinkova M.J., postgraduate student of management department,
Kharkiv National University of Economics of S. Kyznets

Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємств
машинобудівної галузі промисловості

Анализ эффективности инновационной деятельности предприятий
машиностроительной отрасли промышленности

Analysis of the effectiveness of innovation machine building industry

Анотація. У статті проаналізовано ефективність інноваційної діяльності підприємств машинобудівної галузі промисловості. Досліджено частку реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами, що займалися інноваційною діяльністю в 2011 р. та частку реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в 2011 р. В процесі виконання досліджень з теми було проведено більш детальне вивчення тенденцій динаміки частки експорту інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції. У статті пропонуються пріоритетні напрями інноваційно-наукового розвитку країни на державному та регіональному рівнях.

Аннотация. В статье проанализирована эффективность инновационной деятельности предприятий машиностроительной отрасли промышленности. Исследована часть реализованной инновационной продукции промышленности предприятиями, которые занимались инновационной деятельностью в 2011 г. И часть реализованной инновационной продукции за пределы Украины к общему объему

реализованной инвестиционной продукции в 2011 г. В процессе выполнения исследований по теме было проведено более детальное изучение тенденций динамики части экспорта инновационной продукции за пределы Украины к общему объему реализованной инновационной продукции. В статье предлагаются приоритетные направления инновационно-научного развития страны на государственном и региональном уровнях.

Abstract. The article analyzed the effectiveness of enterprise innovation engineering industries. Investigated part of sales of innovative products and industry enterprise which is engaged in innovative activities in 2011 and part of the sales of innovative products from Ukraine to the total volume of sales of investment products in 2011. It was conducted a more detailed study of trends for exports of innovative products during execution of the research on the topic and services from Ukraine to the total volume of sales of innovative products. The article suggests priorities of innovation and scientific development of the country at the national and regional levels.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна продукція.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационная продукция.

Keywords: innovation, innovation activities, innovative products.

Вирішальним чинником, що визначає майбутнє економічного благополуччя сучасної країни XXI століття є наявність відповідної інфраструктури інноваційного розвитку та рівень її науково-технічного розвитку. За умов стрімких змін технологічного способу виробництва у всіх його визначаючих ланцюгах, якісно змінюється господарська структура, характер економічного зростання, система цінностей і мотивацій, змінюються уявлення про критерії суспільного прогресу. В найближчій та довгостроковій перспективі максимізації інноваційного фактора постає вирішальною умовою сталого розвитку сучасних економічних систем.

Стабільне соціально-економічне зростання в Україні може бути досягнуто виключно на інноваційній основі при активному використанні сучасних науково-інноваційних розробок. Лише в цьому випадку реалізуються плани на високу якість економічного зростання, ресурсозбереження; ефективність виробництва, виробництво конкурентоспроможної продукції на внутрішньому і світовому ринках [1].

На рис. 1.1 наведено кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю в Україні в 2000-2010 рр.

В 2001 р. в країні інноваційною діяльністю у промисловості займалося 18,0% загальної кількості підприємств, в 2006 р. – 11,9%, в 2009 р. – 12,8%, та в 2010 р. – 13,8%, з них реалізовували інноваційну продукцію в 2006 р. – 86%, в 2009 р. – 70%, в 2010 р. – 66%. Отже, попри загальну позитивну тенденцію зростання кількості інноваційно активних підприємств у промисловості, суттєво знизився рівень реалізації інноваційної продукції.

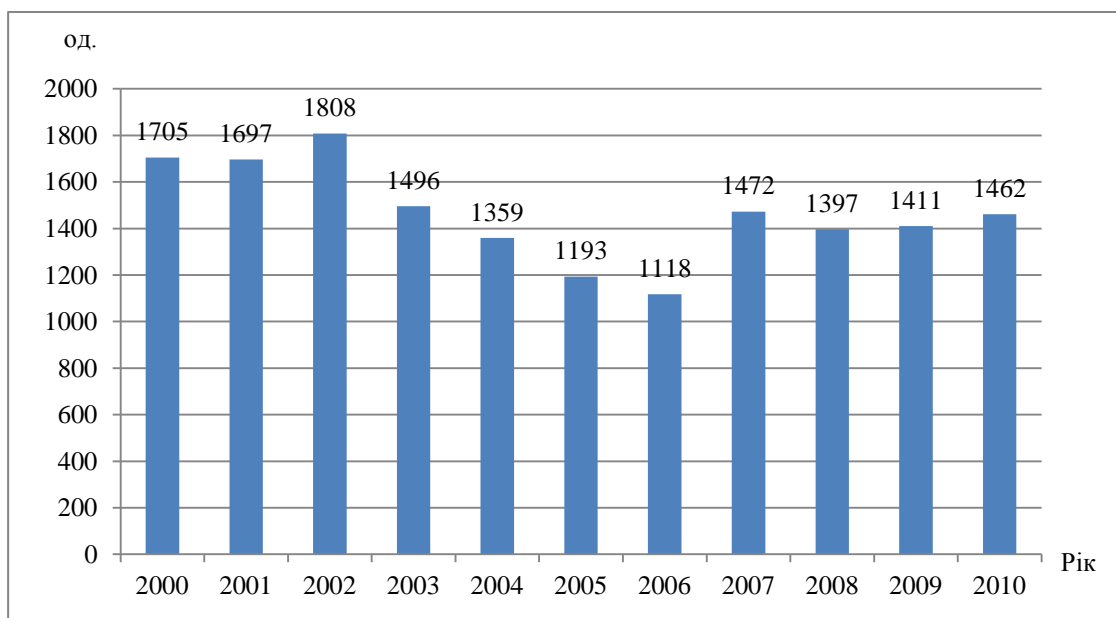

Рис. 1.1 – Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю в 2000-2010 рр.

На рис. 1.2 наведено кількість інноваційно активних підприємств у промисловості по регіонах України в 2011 р.

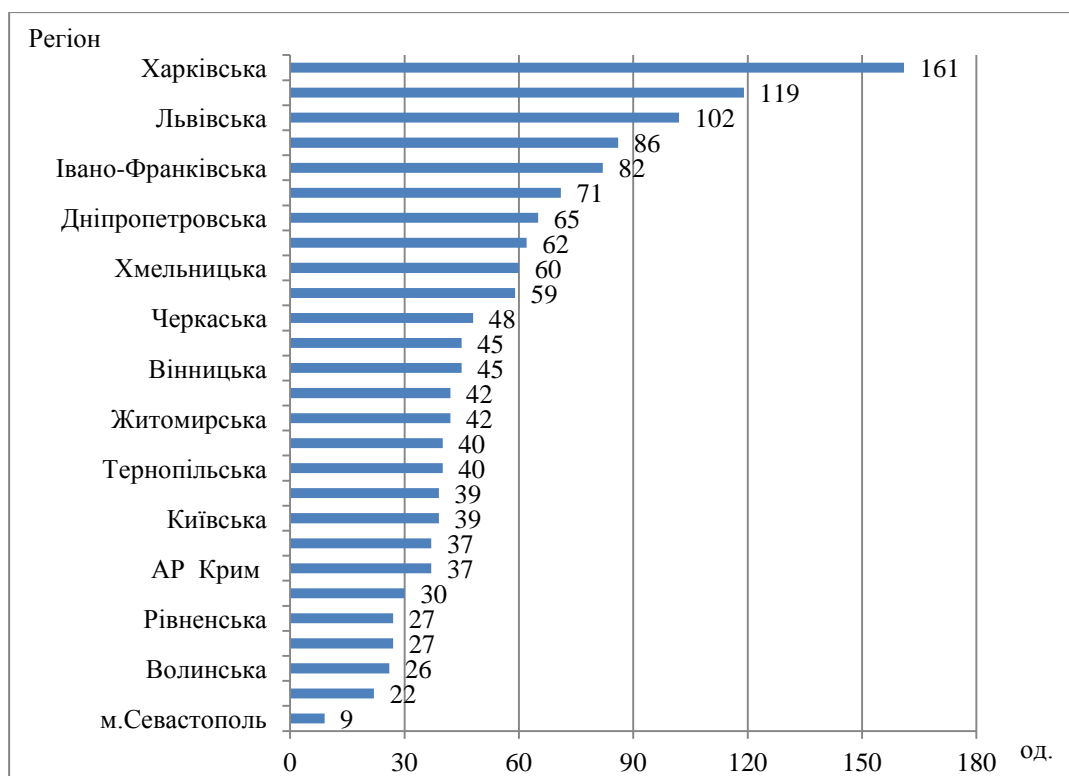

Рис. 1.2 – Кількість інноваційно активних підприємств у промисловості по регіонах України в 2011 р.

Серед промислових підприємств регіонів-лідерів в 2011 р., що займалися інноваційною діяльністю, частка реалізованої інноваційної продукції в Львівській області склала 64%, в Харківській області – 52%, та в м. Київ – 88%. На рис. 1.3 наведено частку реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами, що займалися інноваційною діяльністю в 2011 р.

Отже, за кількістю реалізованої інноваційної продукції Харківська область знаходиться лише на 23 місці, що свідчить про дуже низький рівень практичного впровадження інновацій та їх низьку комерціалізацію, не зважаючи на лідерство за кількістю інноваційно активних підприємств у промисловості (1 місце).

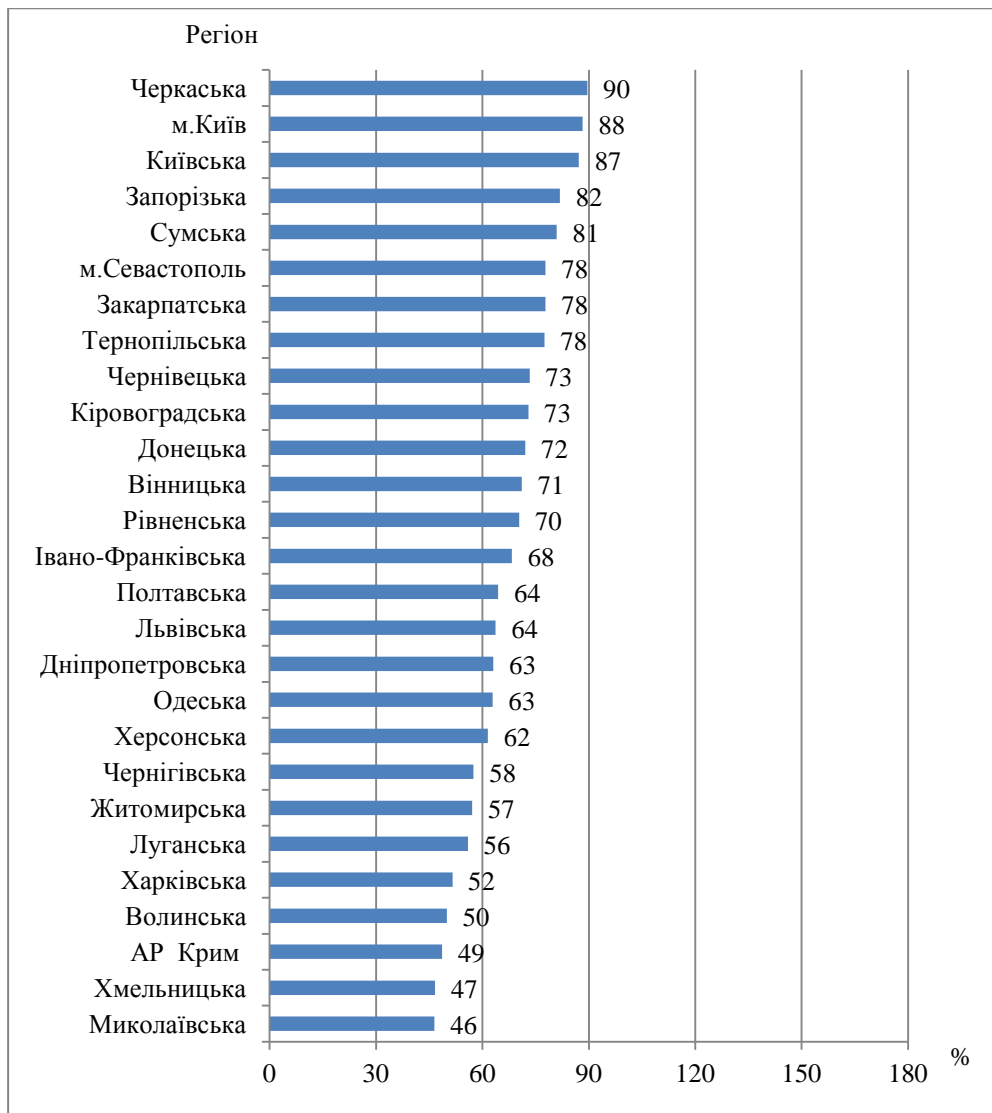

Рис. 1.3 – Частка реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами, що займалися інноваційною діяльністю в 2011 р.

В 2011 р. найбільша частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції припадає на підприємства машинобудування – 10,5%, або 10780,4 млн. грн. (2004 р. – 16,0%), виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення – 9,1%, або 6643,9 млн. грн. (2004 р. – 2,5%), целюлозно-паперове виробництво – 5,1%, або 933,9 млн. грн. (2004 р. – 4,4%) [1]. Таким чином, спостерігається негативна тенденція до зменшення частки реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої промислової продукції в Україні в 2004-2011 рр. На рис. 1.4 наведено діаграму джерел фінансування інновацій в

Україні в 2011 р.

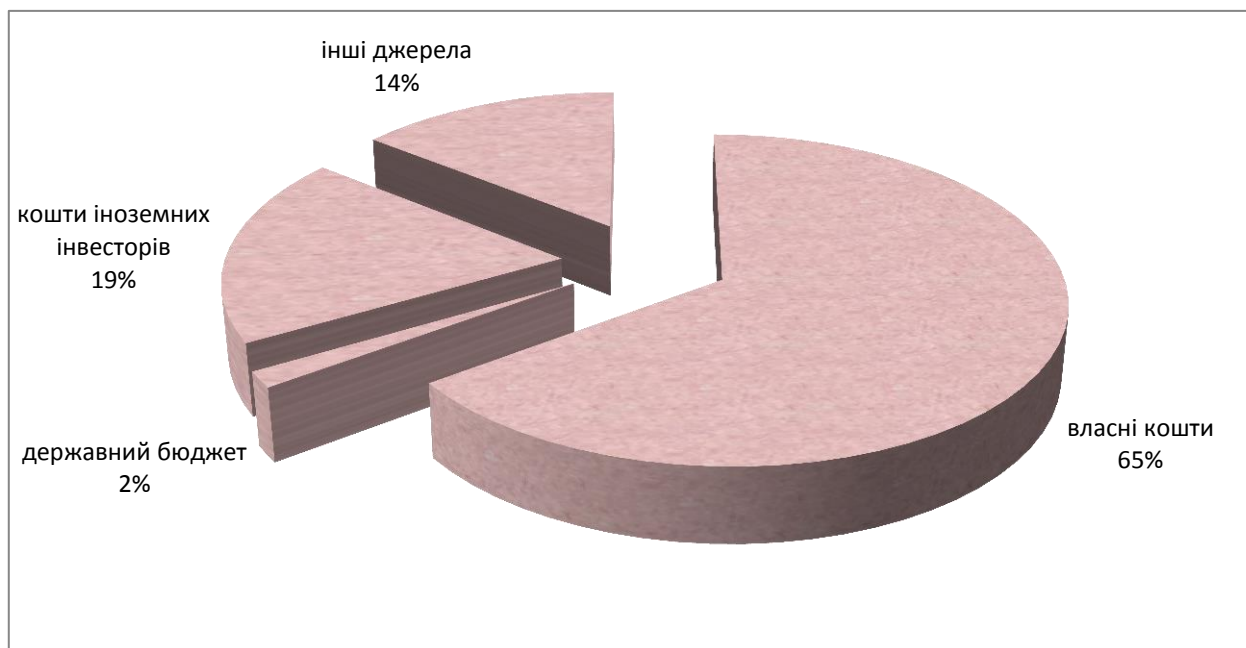

Рис.1.4 – Джерела фінансування інновацій в Україні в 2011 р.

Найбільша частка інновацій в Україні (65%) фінансується за рахунок власних коштів. За рахунок коштів іноземних інвесторів фінансується 19% інноваційних досліджень. Найменша частка фінансування інновацій припадає на державні кошти – 2%.

На рис. 1.5 наведено діаграму структури витрат на інновації на підприємствах Харківської області в 2011 р. Згідно з рис. 1.5, на підприємствах Харківської області витрати на придбання машин та обладнання пов'язані з упровадженням інновацій складають 70% всіх витрат на інновації в 2011 році, а в Україні вони складають 63%. В Україні витрати спрямовані на дослідження і розробки складають 11%, а на придбання нових технологій – 1%. В Харківській області ситуація краща, тобто 19% витрат спрямовані на дослідження і розробки і 6 - на придбання нових технологій. Однак, загалом ця тенденція негативно впливає на системну ефективність промислових підприємств.

Відносно загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в промисловості за всіма видами економічної діяльності то до 2005 р. спостерігалась позитивна динаміка зростання частки реалізованої

інноваційної продукції промислових підприємств, яка спрямовується на експорт[2]. Так якщо у 2001 р. цей показник складав 24,9%, то вже в 2005 р. – 42,5%, а от в 2011 р. цей показник склав лише 40,7%, що нижче рівня 2005 р.

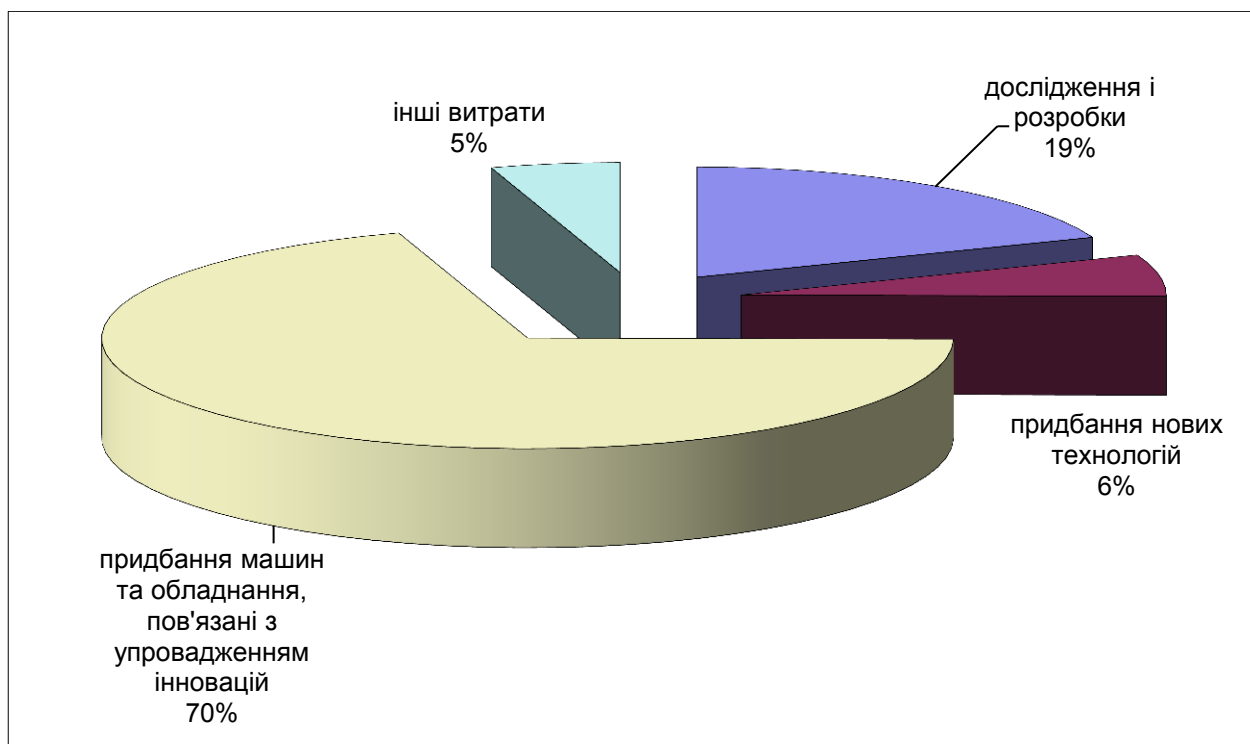

Рис. 1.5 – Структура витрат на інновації на підприємствах Харківської області в 2011 р.

Можна казати, що на протязі 2001-2011 рр. Сумська область лідирує за обсягами реалізації інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції. За період 2001-2011 рр. спостерігається негативна тенденція реалізації інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в наступних регіонах: АР Крим – 30,6% в 2011 р. проти 63,8% в 2001 р.; Вінницька – 15,9% в 2011 р. проти 40,0% в 2001 р.; Волинська – 30,4% в 2011 р. проти 51,7% в 2001 р.; Київська – 20,2% в 2011 р. проти 33,0% в 2001 р.; Львівська – 8,7% в 2011 р. проти 10,2% в 2001 р.; Хмельницька – 6% в 2011 р. проти 40,6% в 2001 р.; Черкаська – 6% в 2011 р. проти 40,6% в

2001 р.; Чернівецька – 13,6% в 2011 р. проти 16,3% в 2001 р.

На рис. 1.6 наведено частку реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в 2011 р.

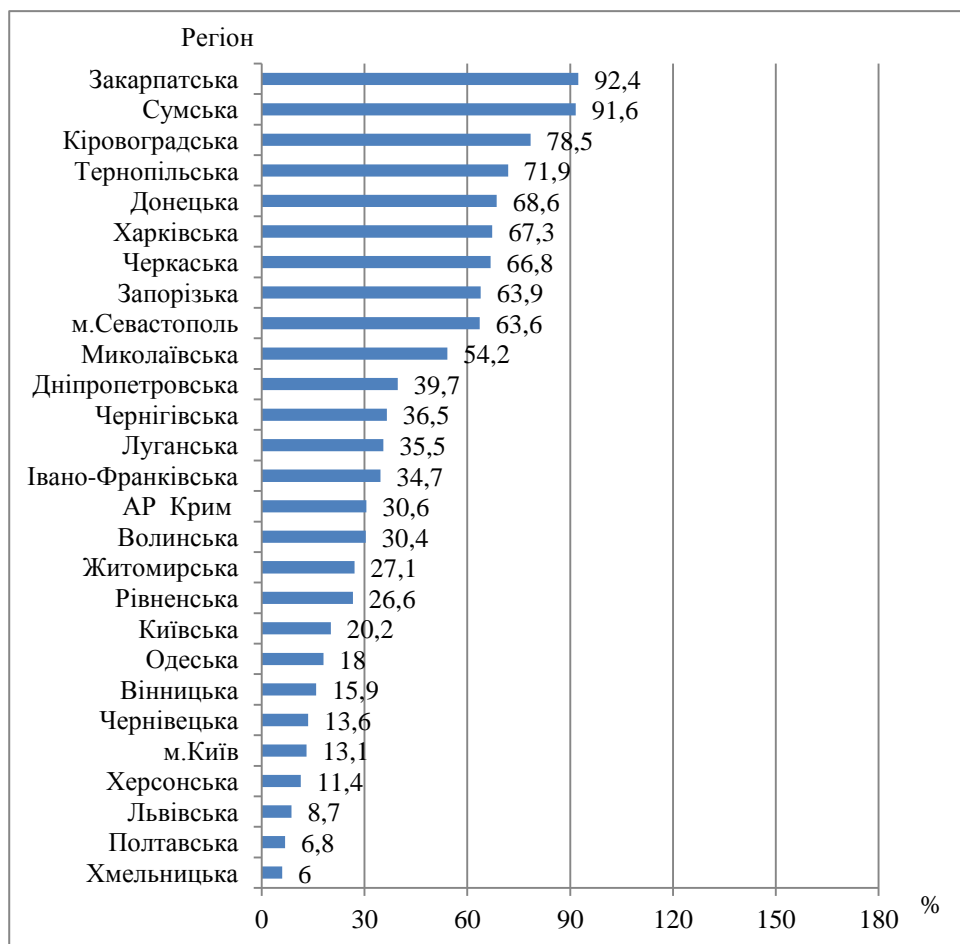

Рис. 1.6 – Частка реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в 2011 р.

Згідно з даними наведеними на рис. 1.6 в 2011 р. найбільшу частку реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції мали Закарпатська (92,4%), Сумська (91,6%) та Кіровоградська (78,5%) області. Проте слід відзначити суттєву диференціацію цього показника між лідерами (Закарпатська область – 92,4%) та аутсайдерами (Хмельницька область – 6%), що вказує на існування загрози зростання різниці рівня соціально-економічного розвитку регіонів України.

Слід відзначити, що структура українського експорту залишається вкрай незадовільною. Головну роль в ній відіграють сировина, напівфабрикати, сільськогосподарська продукція. В процесі виконання досліджень з теми було проведено більш детальне вивчення тенденцій динаміки частки експорту інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції. У відповідності до статистичних даних відносно загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в промисловості за всіма видами економічної діяльності, були побудовані часові ряди й визначені аналітичні залежності, за допомогою яких досягається задовільна апроксимація змін у часі частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції України в цілому – $Y_1 = f_1(t)$ і Харківської області – $Y_2 = f_2(t)$.

Результати перевірки можливості апроксимації змін у часі частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції за допомогою лінійної, логарифмічної, поліноміальної, ступеневої й експонентної функцій наведено в табл. 1.4.

Відповідно до отриманих результатів розрахунків (табл. 1.1) найбільш близька апроксимація частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції Харківської області отримана за допомогою лінійної функції – $R^2 = 0,4398$ і поліноміальної функції – $R^2 = 0,8278$. Враховуючи, що відмінною рисою поліноміальної функції апроксимації є можливість визначення точки максимуму, на відміну від лінійної залежності, використання якої доцільно лише в тому випадку, якщо передбачається, що аналізований часовий ряд містить члени, які змінюються пропорційно.

Таблиця 1.1

Можливі варіанти апроксимації змін у часі частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції

Апроксимуюча функція		Україна	Харківська область
Лінійна	Рівняння регресії (тренд)	$y = 1,5655x + 29,907$	$y = 3,5082x + 4,1782$
	Величина вірогідності апроксимації (R^2)	$R^2 = 0,4457$	$R^2 = 0,4398$
Логарифмічна	Рівняння регресії (тренд)	$y = 8,1814\ln(x) + 26,282$	$y = 11,268\ln(x) + 7,2982$
	Величина вірогідності апроксимації (R^2)	$R^2 = 0,6144$	$R^2 = 0,229$
Поліноміальна	Рівняння регресії (тренд)	$y = -0,4247x^2 + 6,662x + 18,865$	$y = 1,1798x^2 - 10,65x + 34,854$
	Величина вірогідності апроксимації (R^2)	$R^2 = 0,7016$	$R^2 = 0,8278$
Ступенева	Рівняння регресії (тренд)	$y = 26,612x^{0,2331}$	$y = 13,156x^{0,3073}$
	Величина вірогідності апроксимації (R^2)	$R^2 = 0,6905$	$R^2 = 0,1684$
Експоненційна	Рівняння регресії (тренд)	$y = 29,622e^{0,0439x}$	$y = 11,783e^{0,0999x}$
	Величина вірогідності апроксимації (R^2)	$R^2 = 0,4864$	$R^2 = 0,3523$

У даному дослідженні більш цінною є інформація про час досягнення точки мінімальної, або максимальної частки реалізованої інноваційної продукції за межі України й про динаміку розвитку процесу після цього моменту. Тому несуттєвим розходженням в оцінках R^2 для поліноміальної й лінійної функцій можна зневажити. Таким чином, проведені розрахунки показали, що тенденції динаміки частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції України в цілому і Харківської області – $f_1(t)$ і $f_2(t)$, можуть бути ідентифіковані як поліноми другого ступеня.

На рис. 1.7-1.8 представлено аналізовані часові ряди й графіки функцій їхньої апроксимації.

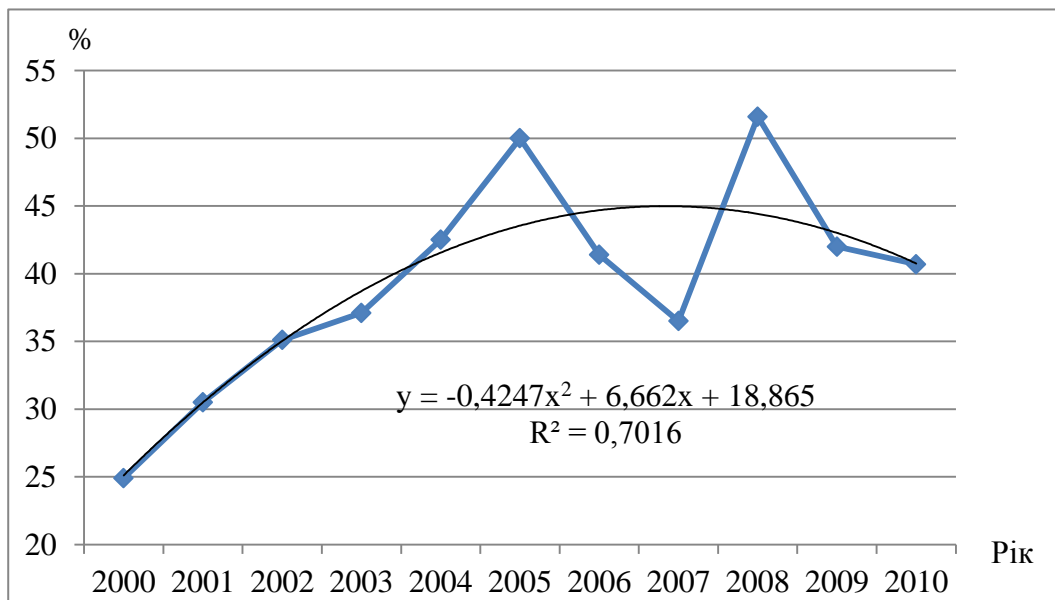

Рис. 1.7 – Динаміка частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції України в цілому

Аналіз отриманих значень параметрів функцій, що апроксимують тренди рядів динаміки $Y_1(t)$ і $Y_2(t)$, а також їхніх графіків, дозволяє зробити висновок, що при сформованих тенденціях розвитку наукової та інноваційної діяльності в Україні та її регіонах максимальна частка реалізації інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції по Україні в цілому була досягнена приблизно у 2008 р.

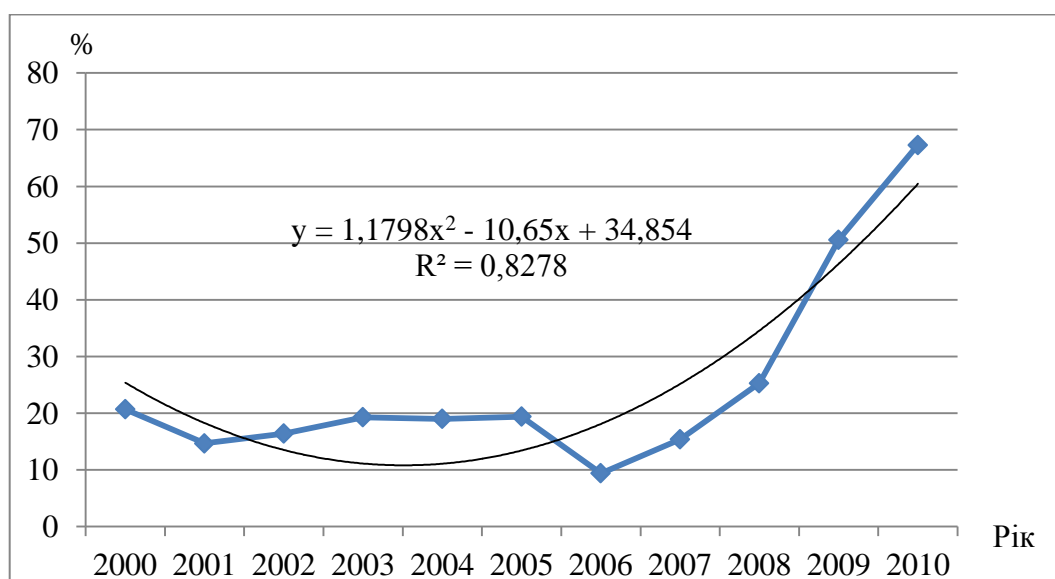

Рис. 1.8 – Динаміка частки реалізованої інноваційної продукції за

межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції Харківської області

У наступні періоди часу за умов збереження виявлених тенденцій можна чекати зниження частки реалізації інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої продукції, отже у теперішній час мають бути розроблені стратегії й вжиті комплексні заходи, спрямовані на підтримку інноваційно-наукової сфери України з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників на світових ринках збуту продукції.

У розглянутих прикладах функції, що апроксимують значення частки реалізованої інноваційної продукції за межі України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції визначають процеси, у яких розвиток здійснюється із прискоренням, що має позитивний (Харківська область) та негативний (Україна) знаки. Це означає, що з часом, після проходження точки екстремуму, обсяги виробництва та реалізації інноваційної продукції можуть різко змінюватися.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про те, що в сучасних умовах розвитку економіки України необхідно прискорити рішення комплексних проблем розвитку наукової та інноваційної діяльності в Україні та її регіонах.

Згідно з даними відносно організацій в Україні, що виконували наукові та науково-технічні роботи в 2001-2011 рр. найбільша кількість знаходиться в м. Києві – 333 од. (25,56%) та Харківській області – 198 од. (15,20%)(разом більш ніж 40%) [3]. Проте, порівняно з 2001 р., їх кількість в м. Києві та Харківській області скоротилась майже на 10%. Протягом 2001-2011 рр. в більшості регіонах відбувається скорочення кількості організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи від 36% до 4%. Незначне збільшення їх кількості відбулося тільки в АР Крим, Івано-Франківській, Кіровоградській, Херсонській, Хмельницькій та Чернівецькій областях.

Таблиця 1.2

Чисельність працівників наукових організацій у розрахунку на 10 тис.
зайнятого населення

Регіон	2001 р.		2011 р.		Темпи змін,%
	сіб	анг	сіб	анг	
АР Крим	44,4	2	33,59	2	24,3
Вінницька	20,36	9	15,14	1	-25,6
Волинська	18,72	20	8,12	24	-56,6
Дніпропетровська	90,08	6	72,84	4	-19,1
Донецька	63,05	10	39,6	11	-37,2
Житомирська	10,47	26	7,57	25	-27,7
Закарпатська	16,15	24	16,81	19	4,1
Запорізька	100,8	5	69,7	5	-30,9
Івано-Франківська	18,64	21	18,57	18	-0,4
Київська	43,44	13	46,68	8	7,5
Кіровоградська	16,15	23	12,62	22	-21,9
Луганська	46,27	11	19,83	17	-57,1
Львівська	89,81	7	55,9	7	-37,8
Миколаївська	116,8	4	60,2	6	-48,5
Одеська	67,43	9	40,28	10	-40,3
Полтавська	27,79	18	21,09	16	-24,1
Рівненська	16,05	25	6,62	26	-58,8
Сумська	85,56	8	46,46	9	-45,7
Тернопільська	18,61	22	8,93	23	-52,0
Харківська	252,7	2	176,8	2	-30,0
Херсонська	30,11	16	21,3	15	-29,3
Хмельницька	5,28	27	2,34	27	-55,7
Черкаська	41,9	14	26,43	14	-36,9
Чернівецька	41,18	15	32,56	13	-20,9
Чернігівська	28,11	17	15,79	20	-43,8
м.Київ	520,6	1	408,4	1	-21,6
м.Севастополь	198,6	3	94,15	3	-52,6

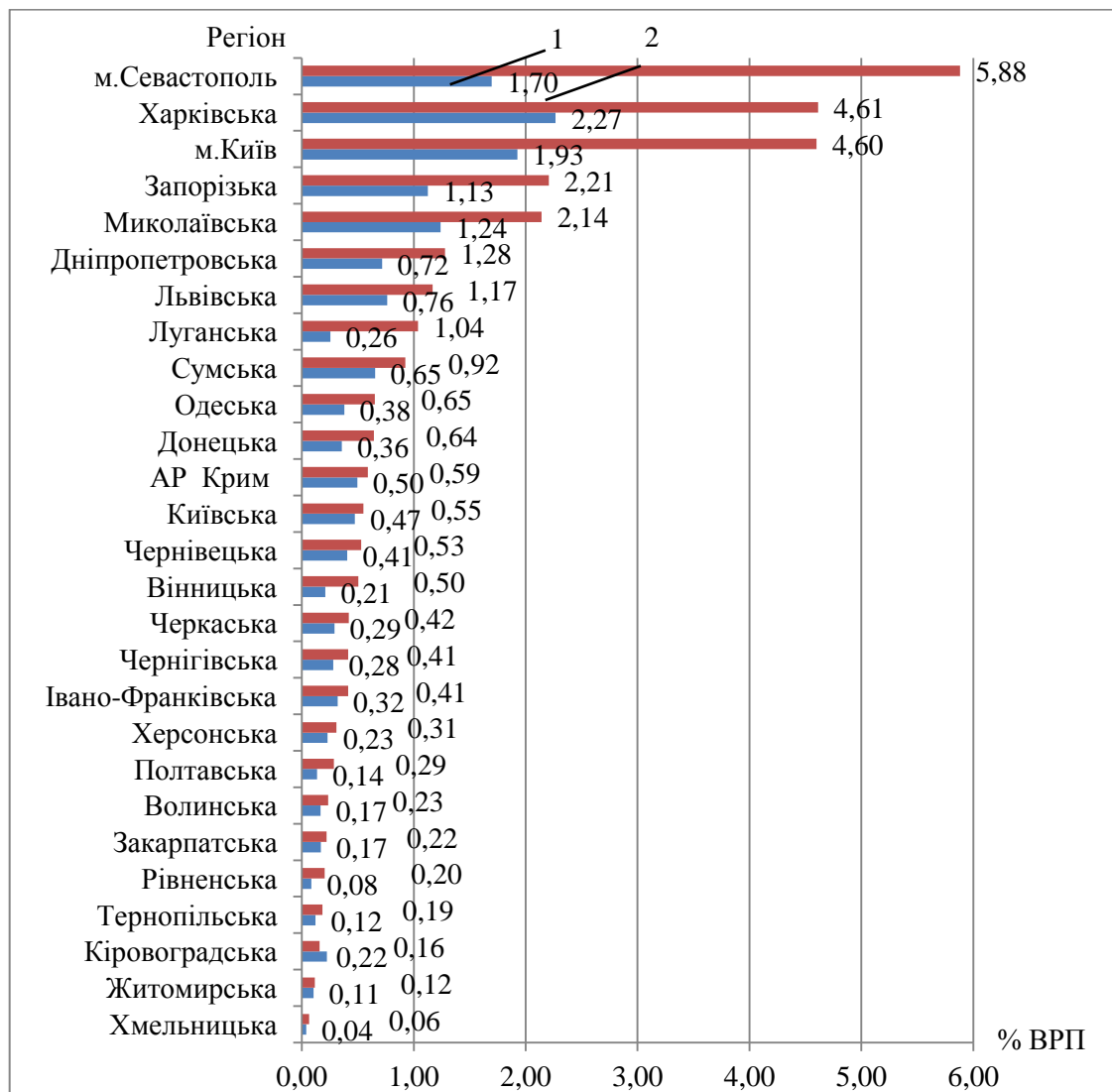
Згідно з даними відносно чисельності фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи в регіонах України в 2001-2011 рр., в 2011 р. в Україні відбулося скорочення чисельності працівників на 25,8% у порівнянні з 2001 р., або на 50,2% у порівнянні з 1995 р. Найбільша чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи знаходиться в організаціях м. Києва – 35,8 тис. осіб (1 місце), Харківської області – 14,6 тис. осіб (2 місце) та Дніпропетровській області – 7,5 тис. осіб (3 місце). В інших регіонах України в 1995-2011 рр. відбулося скорочення чисельності фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи. Єдиним регіоном з позитивною динамікою є Київська область, де у порівнянні з 1995 р. відбулося скорочення чисельності працівників наукових організацій лише на 23,7%, а у порівнянні з 2001 р. навіть збільшилась на 3,2%.

В табл. 1.2 наведено чисельність працівників наукових організацій у розрахунку на 10 тис. зайнятого населення. З табл. 1.2 видно, що найменша кількість працівників організацій, що виконують ННТР у розрахунку на 10 тис. зайнятого населення в 2011 р. спостерігається в Хмельницькій області — 2,34 в 2011 р., а найбільша чисельність в м. Києві – 408,42. На протязі 2001-2011 рр. в Закарпатській та Київській областях відбулося зростання чисельності працівників наукових організацій на 4,1% та 7,5% відповідно. Найбільше скорочення чисельності працівників наукових організацій у розрахунку на 10 тис. зайнятого населення на 57,1% відбулося в Луганській області. Зменшення загальної чисельності фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи призвело до збільшення більш ніж на 33% чисельності працівників-сумісників, які виконують наукові та науково-технічні роботи. В цілому по Україні збільшилась частка фахівців, що мають науковий ступінь: 2001 р. – 18,23%; 2011 р. – 23,92%. Характерною є значна різниця між максимальним значенням цього показника – 32,53% (м.Київ) та мінімальним - 4,89 % (Запорізька область).

Процентне співвідношення обсягів фінансування ННТР до величини

валового національного продукту (ВВП) в 2011 р. становило в Україні 0,86%, проти 1,48% в 2001 р. На території України є тільки п'ять регіонів, в яких в 2010 р. фінансування ННТР складало більше 1% валового регіонального продукту (ВРП): Харківська область – 2,27%, м. Київ – 1,93%, м. Севастополь – 1,7%, Миколаївська область – 1,16%, Запорізька область – 1,13%.

На рис. 1.9 наведено графіки, що відображають фінансування наукових та науково-технічних робіт в регіонах України в 2001-2010 рр.

1 – 2011 р., 2 – 2001 р.

Рис. 1.9 – Фінансування наукових та науково-технічних робіт в регіонах України в 2001-2011 рр.

Згідно з даними приведеними на рис. 1.9, з першого по п'яте місця за обсягами фінансування серед регіонів України у 2001 р. та 2011 р. займали

відповідно м. Київ, Харківська, Дніпропетровська, Донецька і Запорізька області. Сумарна частка цих регіонів становила у 2011 р. – 78,86 %, тоді як у 2001 р. – 75,8 %, що відбулось за рахунок збільшення різниці з м. Києвом протягом 2001-2011 рр.

В табл. 1.3 наведено фінансування ННТР у розрахунку на одного працівника наукової організації в регіонах України в 2001-2011 рр.

Таблиця 1.3

Фінансування ННТР у розрахунку на одного працівника наукової організації в регіонах України в 2001-2011 рр.

Регіон	2001 р.		2006 р.		2011 р.	
	тис.гр н	ранг	тис.гр н	ранг	тис.гр н	ранг
Україна	10,89		30,25		63,76	
АР Крим	5,97	19	22,85	15	49,35	14
Вінницька	11,21	9	28,19	11	52,82	13
Волинська	5,65	24	17,20	23	56,39	11
Дніпропетровська	12,18	4	37,82	3	65,12	8
Донецька	8,20	13	24,77	13	69,72	4
Житомирська	5,72	23	17,24	21	45,90	16
Закарпатська	5,88	21	14,60	26	28,25	27
Запорізька	20,50	1	32,19	6	76,57	1
Івано-Франківська	11,84	7	26,49	12	61,72	9
Київська	10,16	10	23,75	14	66,50	5
Кіровоградська	4,86	26	31,95	7	55,23	12
Луганська	14,24	3	21,52	17	60,11	10
Львівська	7,02	16	20,49	19	47,61	15
Миколаївська	12,13	5	61,59	1	71,36	3
Одеська	6,75	17	22,40	16	45,37	18
Полтавська	8,77	11	31,57	8	42,44	21

Продовження табл.1.3.

Рівненська	7,42	14	15,97	24	39,37	23
Сумська	7,35	15	21,23	18	44,81	19
Тернопільська	4,51	27	19,41	20	39,22	24
Харківська	11,87	6	29,93	9	72,30	2
Херсонська	5,04	25	15,46	25	39,83	22
Хмельницька	6,35	18	29,56	10	45,82	17
Черкаська	5,96	20	17,22	22	37,02	25
Чернівецька	5,77	22	13,68	27	28,46	26
Чернігівська	8,72	12	33,35	4	44,24	20
м.Київ	11,40	8	32,99	5	66,22	6
м.Севастополь	16,38	2	39,24	2	65,21	7

Виходячи з інформації наведеної в табл. 1.3, фінансування ННТР у розрахунку на одного працівника наукової організації в середньому по країні в 2011 р. складало 63,76 тис. грн. на рік, що майже у шість разів більше, ніж в 2001 р. При цьому різниця між максимальним (Запорізька область – 76,57 тис. грн.) та мінімальним (Закарпатська область – 28,25 тис. грн.) значеннями цього показника зменшилась у 2011 р. до 2,7 разів в порівнянні з 2001 р., а саме в 4,55 рази. В табл. 1.4 наведено динаміку частки обсягів виконаних ННТР за регіонами України в 2001-2011 рр.

Таблиця 1.4

Динаміка частки обсягів виконаних ННТР за регіонами України в 2001-2011 рр., %

Регіон	Рік		
	2001	2006	2011
м. Київ	38,23	39,31	42,20
Харківський	16,65	16,03	17,89
Дніпропетровський	8,98	8,28	7,89
Донецький	5,29	5,44	5,87
Запорізький	7,54	6,34	5,14
Всі інші регіони	23,31	24,60	21,01

Наведені в табл. 1.4 дані свідчать, що 42,20% загального обсягу коштів від виконаних ННТР в Україні в 2011 р. припадає м. Києву, 17,89% — Харківській області, 7,89 % – Дніпропетровській, 5,87 % – Донецькій та 5,14% – Запорізькій областям, що складає майже 80% від всього обсягу виконаних ННТР в Україні.

Проведений аналіз тенденцій розвитку наукової та інноваційної діяльності в Україні та її регіонах свідчить про те, що на цей час в Україні відбулось значне скорочення інфраструктури наукової та інноваційної сфер держави. Значне скорочення кількості наукових організацій та чисельності наукових фахівців, може сприяти створенню більш ефективного науково-технічного потенціалу України лише за умов стабільного та достатнього рівня фінансування наукової сфери.

Подолання технологічного відставання в промисловості та інших сферах господарського комплексу України, отже, і технологічної залежності від розвинутих держав світу залежить від того, які критерії, шляхи, засоби та ресурси будуть визначатись для досягнення цієї мети.

Пріоритетними напрямками інноваційно-наукового розвитку країни на державному рівні повинні бути:

- реалізація наукових резервів і розробок вітчизняних вчених та виробників, що відповідають міжнародним стандартам й забезпечуватимуть сильні позиції на світових ринках;

- існуючі національні географічні, історичні, економічні та природо-ресурсні конкурентні переваги., які повинні реалізовуватись шляхом фінансування цільових програм за участю держави; наданням пільгових кредитів; державних закупок; наданням державних гарантій під інвестиції в закупівлю капіталоємного обладнання вітчизняного виробництва;

- фундаментальні дослідження і концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках;

- технологічна модернізація економіки. Одним з реальних шляхів для цього є реформування податкової системи в напрямку перерозподілу

рентних доходів з метою використання рентних доходів від експлуатації природних ресурсів на цілі фінансування технологічної модернізації економіки;

- створення нових і розвиток існуючих технологічних парків, вільних економічних зон для притягнення інвестицій в модернізацію виробництва.

На регіональному рівні наслідком недосконалої бюджетної політики стало блокування зусиль регіонів щодо інноваційного розвитку, яке в першу чергу проявляється в тому, що на розвиток та модернізацію виробництва не спрямовуються достатні фінансові ресурси. Державний бюджет втратив практично свою інвестиційну функцію. Поряд з цим на сьогодні в регіонах не сформовано привабливого інвестиційного клімату, тому що в Україні відсутня стала законодавча база для розвитку фондового ринку, реформування амортизаційної політики, створення умов для діяльності інститутів спільного інвестування, та ефективної роботи депозитарної системи. Все це не дозволяє формувати та запроваджувати сучасні ефективні регіональні механізми інвестування. Разом з тим потребує вирішення низка питань фінансового характеру щодо взаємодії регіонів з центральними органами виконавчої влади.

На регіональному рівні критеріями досягнення забезпечення стабільного зростання промислового виробництва й реалізації якісної конкурентоспроможної продукції, створення нової імпортозамінюючої та експортоорієнтованої, наукоємної і високотехнологічної продукції, що сприятиме підвищенню зайнятості населення, його соціальній захищеності, збільшенню надходжень до бюджету тощо, є:

- збільшення питомої ваги підприємств, організацій, що використовують інноваційний продукт за всіма видами економічної діяльності;

- щорічне зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції;

- значне скорочення термінів між науковими розробками та

впровадженням їх у виробництво;

- щорічне збільшення відношення кількості впроваджених науково-інноваційних розробок до кількості виконаних на 3-5%;

- щорічне збільшення відношення кількості проданих ліцензій на об'єкти інтелектуальної власності до кількості придбаних;

- розробка і втілення в практику регіонального механізму надходжень до місцевого бюджету від інноваційної діяльності;

- збільшення виробництва та використання інноваційної продукції в організаціях, підприємствах регіону, зокрема, за видами економічної діяльності - промисловість, виробництво електроенергії, газу, води; будівництво, транспорт, дослідження та розробки, освіта, охорона здоров'я та соціальна допомога тощо;

- збільшення прибутку від використання винаходів, корисних моделей, промислових зразків в регіоні.

Зростання обсягів виробництва інноваційної продукції і організація нових видів конкурентоспроможної промислової продукції вимагає:

- раціонального використання власних технологічних і кадрових ресурсів підприємства, яке має потенційні можливості випускати високотехнологічну продукцію при організаційній та фінансовій допомозі з боку регіональних адміністрацій, з урахуванням економічного інтересу місцевої влади, який полягає в суттєвому збільшенні бюджетних надходжень, що можна одержати на основі організації виробництва інноваційної кінцевої продукції на базі міжгалузевої кооперації підприємств (в першу чергу підприємств регіону) для її випуску;

- формування пріоритетів інноваційного розвитку промислового виробництва за видами економічної діяльності;

- забезпечення збереження кадрового і наукового потенціалу, щодо створення умов для подальшого розвитку тих науково-дослідних та проектно-конструкторських установ і організацій, діяльність яких спрямована на розроблення нових та удосконалення існуючих виробництв

наукомісткої і конкурентоспроможної на світовому ринку продукції;

- подальшого розвитку наукових та проектно-технологічних організацій, діяльність яких спрямована на перехід до комплексних технологічних систем, що змінюють технологічний уклад економіки;

- встановлення державного контролю над рентою, яка зможе в визначній мірі відтворити вплив держави на ті види економічної діяльності, котрі підвищуватимуть конкурентоспроможність промислового виробництва і усїєї економіки;

- створення циклічних схем фінансування інноваційної діяльності, запровадження державного замовлення для освоєння пріоритетних інновацій у виробництві;

- застосування державної підтримки по відношенню до високотехнологічних виробництв на основі програмно-цільових методів економічного управління з залученням приватного вітчизняного та іноземного капіталу;

- стимулювання випереджаючого зростання імпорتنих тарифів та сертифікації імпортованої продукції у межах, що допускаються міжнародними нормами, а також створення сприятливих умов для залучення внутрішніх та іноземних інвестицій;

- розміщення державних замовлень високотехнологічної продукції через механізми фінансового лізингу;

- звільнення експортерів високотехнологічної продукції від сплати податку з прибутку на приріст обсягів експортної продукції до попереднього року;

- вдосконалення інструментів залучення в інвестиційну сферу особистих нагромаджень населення, зокрема розміщення на фондовому ринку спеціалізованих випусків цінних паперів під фінансування окремих інноваційних програм;

- забезпечення державної підтримки малого інноваційного бізнесу, венчурних фірм;

- стимулювання створення кластерів, зокрема в харчовій промисловості та переробленні сільськогосподарських продуктів, легкій промисловості;

- з метою розширення портфельних замовлень та доступу до дешевих кредитів іноземних банків, входження до транснаціональних корпорацій, що спираються на іноземний капітал, зокрема авіа-, суднобудівних підприємств;

- організації спільного виробництва конкурентоспроможної продукції світового рівня з іноземними фірмами, у тому числі новітніх товарів відомих зарубіжних фірм за їх участю при необхідній умові, за якої усі комплектуючі, що можна виробляти на вітчизняних підприємствах не імпортуються, а їх виробництво здійснюється в Україні на основі технологічної кооперації з власними виробниками;

- підвищення конкурентоспроможності продукції, що виробляється на спільних підприємствах з залученням іноземних фірм, шляхом застосування новітніх науково-технологічних розробок вітчизняної науки [1].

Список літератури:

1. Чижова В.І., Бойко О.М. Інноваційна діяльність у виробничій сфері України. - Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України.- 2003.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник/Державна служба статистики України. – К.:ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2012 р. с.239
3. Виконання наукових та науково-технічних робіт у 2012 році /Держстат України.-Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2013 № 84
4. Основи наукових досліджень/[Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. та ін.];Навчальний посібник / Л.: Ромус-Поліграф, 2002.- 128 с.